

משם ומכאן מארכיון הגולן

ניזולטר חודשי מאוצרות הארכיון

גיליון מס' 4

י"א בניסן תשע"ט |

16.4.2019

ממדפי הארכיון...

קוראים יקרים,

חודש ניסן הוא חודש של פריחה ולבלוב, גם בטבע וגם אצל כל אחת ואחד מאיתנו.

גם הגולן שלנו מלבלב בפריחה צבעונית וכעת פורח יותר מתמיד עם בשורת ההכרה האמריקאית בריבונות ישראלית על הגולן.

בגיליון הרביעי לרגל שנת ה-30 לארכיון, נביא לכם את סיפור המאבק על הגולן, נספר על הקמת מושב כנף שעלה לקרקע בחודש אפריל, כמו תמיד נגיש סיפור על ארכיאולוגיה מקומית ונסיים בתמונות חג הפסח מישובי הגולן.

חג אביב שמח לכולכם וקריאה מהנה

צוות ארכיון הגולן

החודש לפני....

מושב כנף

מושב כנף עלה לקרקע ב-1.4.1985 במחנה זמני באליעד.
במאי 1991 עבר המושב לנקודת הקבע.
כיום מונה המושב כ-480 תושבים.

קטיף אגס, 1989

במחנה הזמני באליעד, 1988
(צילום: דניאלה שאול)

עוברים לנקודת הקבע...

שבועות, 2002

בית הכנסת בדיר עזיז-סקירה ארכיאולוגית

סמוך למושב כנף, מעל מעיין כנף המכונה גם בשם 'מעיין אשי' לזכרו של אשי נוביק ז"ל, תושב כנף, שנהרג במלחמת לבנון השנייה, נמצא בית כנסת עתיק מתקופת המשנה והתלמוד. בית הכנסת ידוע בשמו: בית הכנסת העתיק בדיר עזיז.

דיר עזיז הוא שמו של כפר סורי נטוש ששכן בקרבת בית הכנסת. בדו"ח הסקר הראשון שנערך בגולן ב-1967 מיד לאחר מלחמת ששת הימים תארה הד"ר קלייר אפשטיין את הכפר: "כפר ובמרכז בניין ציבורי גדול. בבתי הכפר הרבה פריטים ארכיטקטוניים ביזנטיים בשימוש משני. ליד הבניין הגדול מרתף ביזנטי תת-קרקעי. הכפר יושב על תל רומי-ביזנטי.

בדו"ח סקר מאת שמריה גוטמן שנערך ב-1967 נכתב: "בשטח ישנם מבנים גדולים ומפוארים וביניהם עמודים גדולים, כותרות, שברי אפריזים וכו'. החרסים רומיים-ביזנטיים ויתכן גם ישראליים" בסקר שהתקיים במקום כמה עשרות שנים קודם לכן, ב-1885, ע"י סר לורנס אוליפנט, תיאר אוליפנט מבנה גדול הבנוי אבני גזית ומבנה נוסף אותו זיהה כבית כנסת. בשנים 1998-2004 נחפר בית הכנסת על-ידי חיים בן דוד וצבי אורי מעוז. ב-2010 חפר אורן זיגבויים בבית המעיין. המבנה שנסקר על-ידי אוליפנט וגוטמן שולב במתקן שאיבה מודרני ונוסה בסככה.

בית הכנסת בדיר עזיז-סקירה ארכיאולוגית

הכפר דיר עזיז, 1967

בית הכנסת העתיק

תצלום אוויר של הכפר דיר עזיז, 1967

*חשוב לציין שרשות העתיקות הכשירה את האתר לביקורים לאחרונה
קישור לאתר הסקר:

<http://survey.antiquities.org.il/index.html#/MapSurvey/35/site/5549>

מחוק הגולן ועד להכרה בריבונות ישראלית בגולן

בבוקר יום שני, ה-14.12.1981, עוד כששכב בבית החולים, זימן ראש הממשלה מנחם בגין את שרי הממשלה לישיבה דחופה בה העביר את ההחלטה להגיש את חוק הגולן להצבעה. החוק זכה לתמיכתם של 63 חברי כנסת מול 21 שהתנגדו לו.

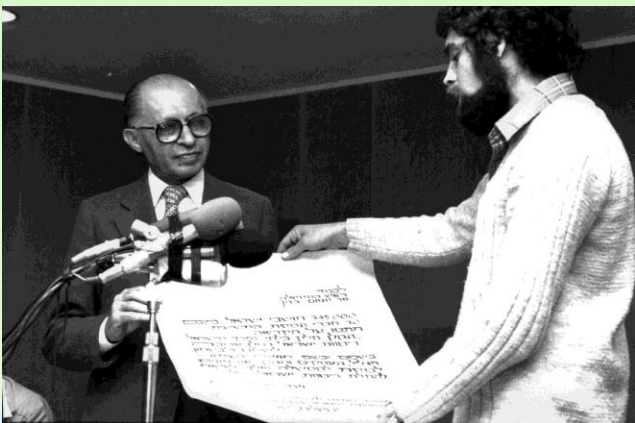
בגין פתח את נאומו באותו היום במילים: "לא יימצא בארצנו או מחוצה לה איש רציני אשר ינסה להכחיש כי במשך דורות רבים הייתה רמת הגולן חלק בלתי נפרד של הארץ" ברוב מוחץ, החלטת הכנסת הפכה את הגולן באופן רשמי וחוקי לחלק מארץ ישראל וממדינת ישראל ובכך הסתיימו 14 שנות ממשל צבאי בגולן. תושבי הגולן כבר אז הבינו שאין לשגות באשליות ושהמערכה על הגולן טרם הסתיימה. החלת החוק הישראלי בגולן לא שיחררה אותם מסכנות וממאבקים. ההחלטה שהעביר בגין זכתה לביקורת בינלאומית חריפה ובהמשך הובילה למשבר ביחסי ישראל-ארה"ב.

תושבי הגולן צדקו. פרק המאבקים על הגולן לא תם ובראשית שנות ה-90, עת עלו כוונות של ממשלת ישראל לסגת מהגולן תמורת שלום עם הסורים, פרץ גל מאבקים עיקש בהובלת ועד ישובי הגולן.

יור"ד ועד ישובי הגולן, שמעון שבס, מגיש לבגין עצומה לתמיכה בחוק הגולן, 16.1.80 (צילום: זום 77)

ראש הממשלה בגין מוביל לאולם המליאה על כיסא גלגלים, 14.12.81 (צילום: ארץ הגולן)

מחוק הגולן ועד להכרה בריבונות ישראלית בגולן

המאבק הביא את חברי הועד להקים את מפלגת "הדרך השלישית" בראשותו של אביגדור קהלני ולהביא לאישור הכנסת את "חוק שריון הגולן" אותו יזם ח"כ יהודה הראל, מראשוני מתיישבי הגולן וממובילי המאבק נגד נסיגה. החוק קבע שונסיגה משמח ריבוני ישראלי מחייב רוב של 61 ח"כים ורוב במשאל עם.

סבב נוסף של מאבקים ארע בשנת 2000 כשהממשלה הייתה נחושה לקדם הסכם שלום עם סוריה והממשל האמריקני אף הציע לסורים את הצעת ממשלת ישראל לסגת לקווי ה-4.6.1967 למעט רצועה של כמה עשרות מטרים לאורך חופה הצפון-מזרחי של הכנרת. ההצעה נדחתה ע"י הסורים ובכך הסתיים סבב מאבקים זה.

ב-25.3.2019 קרה המהלך לו ציפה הגולן שנים רבות. ארצות הברית שכנעה על המהלך הישראלי בדצמבר 1981, חתמה על צו נשיאותו בו היא מכירה רשמית בריבונותה של ישראל על הגולן. מהלך היסטורי חשוב שכבר זוכה לתיעוד בארכיון וכולנו תקווה שיביא לגולן המשך פיתוח ושגשוג.

ספר החוקים

15 בדצמבר 1981

1034

חוק רמת הגולן, התשע"ב-1981

- הממשל, הישראלי והישראלי של המדינה יחילו בשטח רמת הגולן כממאר חסימת
- התחלתו של חוק זה ביום קבלתו כנצח.
- שר הפנים ממונה על ביצוע חוק זה והוא ישראלי, בהתייעצות עם שר המשפטים.

למספר החוקים כולל הנושא לביצועו ולקביעת חובות הריאות פקדי הריאות מרכז המידע והשם על המסמך: חוקים. הריאות מיועד לרשימת חובות. אשר היו, בשיעור רמת הגולן שרב השולט של חוק זה.

יצחק בן-צור
נשיא המדינה

מנחם בגין
ראש הממשלה

יוסף בורג
שר הפנים

ארץ הגולן

גליון חגיגי מס' 60 י"ט טבת תשמ"ב, 14.1.1982

גיליון ארץ הגולן לכבוד חוק הגולן, 14.1.81

הפגנה בנוקייב נגד נסיגה מהגולן, אוגוסט 1999 (צילום: ועד ישובי הגולן)

חג שמח לגולן

הגולן

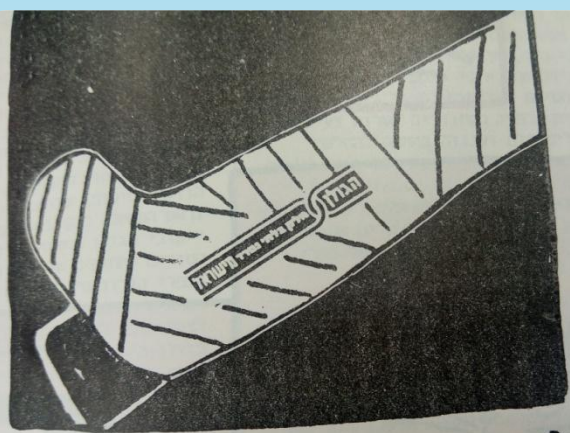
הגולן חלק בלתי נפרד מישראל

אחת מחוברות ההסברה שהפיץ ועד ישובי הגולן לקידום חוק הגולן, 1981

מחוק הגולן ועד להכרה בריבונות ישראלית בגולן

חוק הגולן היה מאז המצופה!

383 גולן לא כשם הממלכה...

קריקטורות שאייר יהודה הראל בטור 'שמויות' בעיתון ארץ הגולן בעקבות החלת חוק הגולן

הפגנת שיירת המרקטורים מגמלא לירושלים, 1994

כותב המאמר: אלישע בן אבגי
ייעוץ והכוונה: אורי היימנר

משרד החוץ

מחלקת ההסברה

כ"ב בכסלו התשמ"ב
18 בדצמבר 1981

ח/81/220

א ל: כל הנציגויות

חוק רמת-הגולן

בחלקה האופרטיבי של החלטה 242 מדובר על נסיגה משטחים שנכבשו -
"Withdrawal of Israeli armed forces from territories occupied in
the recent conflict"

ז"א מחלקם של השטחים.

... רצ"ב מפה המתארת את הסכם הפרדה שנחתם בין ישראל לסוריה ב-31 במאי 1974
ואשר במסגרתו כבר נסוגה ישראל משטחים שכבשה במלחמת ששת הימים.
בין השאר נסוגה ישראל במסגרת הסכם זה מהעיר קונייטרה.

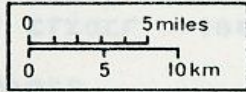
הדגישונוא עובדה זאת בהסברתכם את הנושא.

הסברה/תכנים

מסמך שהפיצה מחלקת ההסברה במשרד
החוץ ימים ספורים לאחר החלת חוק הגולן,

18.12.1981

THE ISRAEL - SYRIA DISENGAGEMENT AGREEMENT 31 MAY 1974

On 31 May 1974, after a month of intense negotiations conducted through Henry Kissinger, Syria and Israel signed a disengagement agreement whereby Israeli troops withdrew to the west of Kuneitra, the United Nations agreed to patrol a demilitarized zone between the two front lines, and both sides agreed to establish areas of limited forces

Between October 1973 and May 1974, 54 Israeli soldiers and six civilians were killed, and 176 soldiers wounded, as a result of Syrian shell fire on the Golan heights

Furthest eastward line of Israeli advance by 24 October 1973. All the territory west of this line remained under Israeli control until May 1974

Western limit of Syria control under the Israeli - Syrian Disengagement Agreement of 31 May 1974

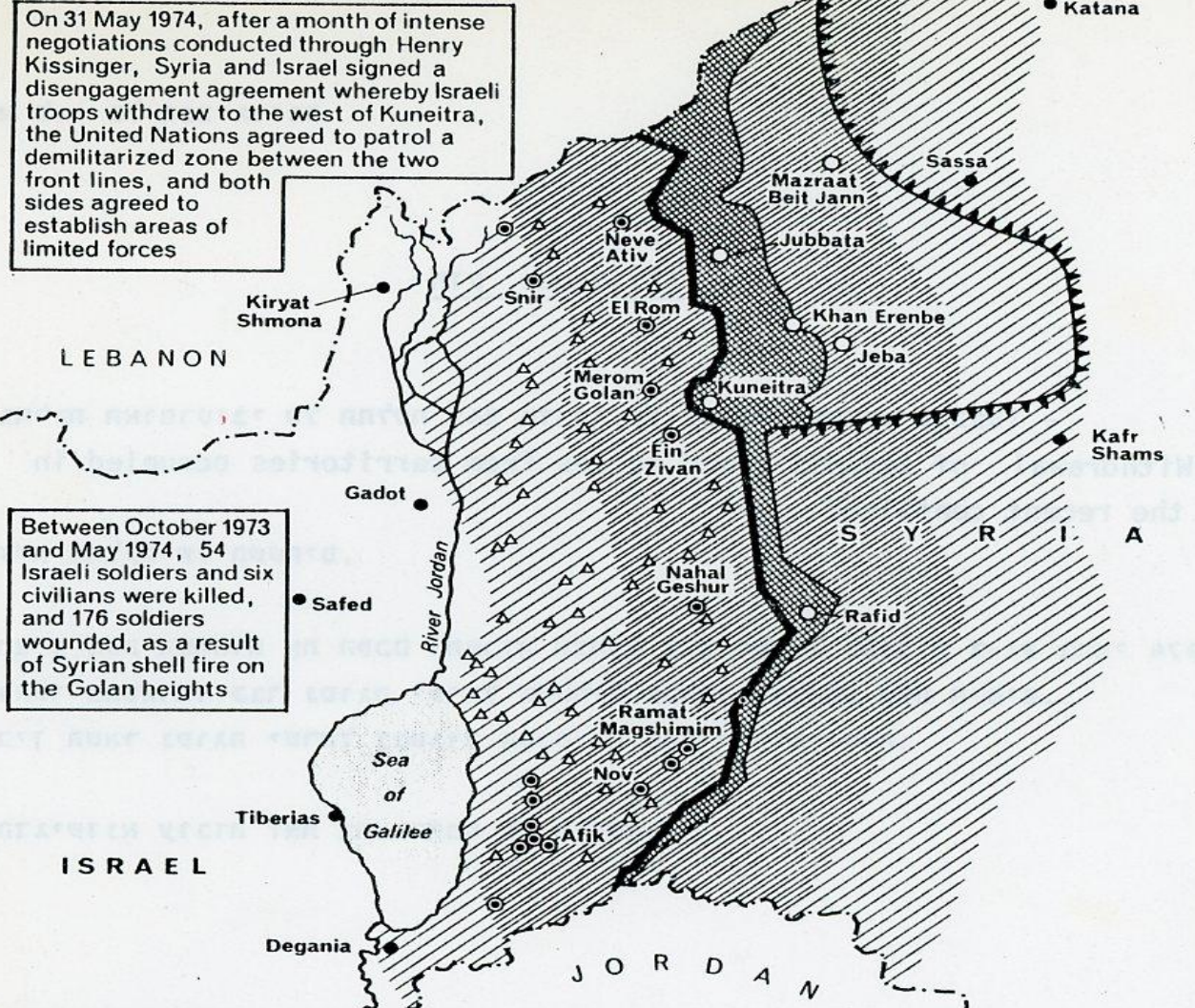
Demilitarized buffer zone ('area of separation') within the territory returned to Syria. This zone to be patrolled by a United Nations Disengagement Observer Force (UNDOF). Syrian civilians to return to it, and be under Syrian administration

Zones of limited armaments and forces: 600 men, 75 tanks, 35 artillery pieces in the 10-kilometre zone (dense shading)

Principal Israeli civilian settlements on the Golan heights, established since 1967

Principal Syrian towns and villages returned to Syria as a result of the 31 May 1974 agreement

Syrian villages abandoned in June 1967, and subsequently in ruins (their 70,000 inhabitants fled to Syria in 1967)

המפה שצרפה מחלקת ההסברה במשרד החוץ למכתב שהפיצה ב-18.12.81

© Martin Gilbert 1976

פסח שמח בגולן

ליל הסדר בישוב נמרוד, 2001 (צילום לילך אשתר)

ליל הסדר בקיבוץ אפיק, 1973

פסח שמח בגולן

אוכלים מצות בפסח ראשון בכפר חרוב, 1974

כנסו לקישור: תיעוד נדיר של ליל הסדר בקיבוץ מרום גולן ב-1972 כשברקע

רוחות מלחמה ותיעוד ליל סדר חברי קיבוץ אורטל בירושלים ב-1993

https://drive.google.com/file/d/15Xs8kl_XEghoL2VT2zrqNvXHPwGNnibx/view?usp=sharing

חג אביב שמח ונתראה בניוזלטר הבא...